

EBH2007. 1612

A bíróság a tájékoztatási kötelezettsége keretében a jogvitában jelentős tények és a szükséges bizonyítási eszközök megjelölésével biztosítja azt, hogy a jogi képviselő nélkül eljáró fél a perbeli eljárási jogait érvényesíteni tudja [1952. évi III. törvény 7. § (2) bek.].

A felperest 1998. március 4-én vette fel az alperes kórház Sebészeti Osztálya a lágyéksérvének műtéti megoldása végett. A műtétet másnap, március 5-én epidurális érzéstelenítés alkalmazásával elvégezték. A műtétet követően a felperesnek vastagbél és székletürítési problémái, valamint szexuális zavarai keletkeztek.

A keresetében 5 000 000 Ft nem vagyoni kártérítés és kamatai, 3 000 000 Ft általános kártérítés és 2003. szeptember 30-ától havi 50 000 Ft járadék megfizetésére kérte az alperes kötelezését. Azt állította, hogy a műtét után bekövetkezett egészségi problémái az epidurális érzéstelenítés hibájára vezethetők vissza, mert azt aneszteziológiai szakvizsgával nem rendelkező gyakornok végezte előzetes tájékoztatás nélkül, az érzéstelenítéshez való hozzájáruló nyilatkozatot pedig közvetlenül a műtét előtt íratta alá vele, így az azon levő dátum nem valós, azt az orvosgyakornok az előző napra visszadátumozta. Ha tudta volna, hogy az érzéstelenítés milyen körülmények között történik és milyen következményekkel járhat, ahhoz nem járult volna hozzá. Álláspontja szerint az alperes orvosai az érzéstelenítés során nem a tőlük elvárható gondossággal jártak el, és megsértették az egészségügyi törvényben foglaltakat, amikor a beavatkozást orvosgyakornokra bízta, aki hibázott, és ennek következtében az egészsége károsodott.

Az alperes és a pernyertessége érdekében beavatkozó biztosító a kereset elutasítását kérték. Álláspontjuk szerint a beavatkozásnál hiba nem történt, a felperes egészségi állapota nem az érzéstelenítésre vezethető vissza, amelyhez egyébként a felperes tájékoztatás alapján hozzájárult.

Az elsőfokú bíróság ítéletével elutasította a keresetet. Megállapította, hogy a műtét elvégzésekor hatályban volt, az egészségügyről szóló 1972. évi II. tv. (a továbbiakban: Eütv.) 44. §-a (1) bekezdésének c) pontjában foglaltakat az alperes orvosai nem sértették meg, mert az epidurális érzéstelenítést dr. H. N. gyakornok végezte, de azt dr. M. Zs. kijelölt aneszteziológus felügyelte. Az alperes jogellenes magatartása nem állapítható meg amiatt, hogy magát a beavatkozást gyakornok végezte. Az érzéstelenítéshez való hozzájárulásról szóló nyilatkozaton pedig március 4-ei dátum szerepel, a felperes ezzel ellentétes tényállítását nem bizonyította, így az ebben foglaltak az irányadók. Abban a körben, hogy az epidurális érzéstelenítés beadása során az alperes orvosai a szakma szabályainak, illetőleg a legnagyobb gondosság elvének megfelelően jártak-e el, illetőleg, hogy a felperes kára és a beavatkozás között fennállott-e az okozati összefüggés, szakértői bizonyításra lett volna szükség [1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 170. § (1) bek.]. A felperes azonban többszöri felhívás és a Pp. 3. §-ának (3) bekezdése, valamint a 7. §-ának (2) bekezdése szerinti tájékoztatás ellenére sem kérte szakértő kirendelését, ezért a bizonyítatlanság az ő terhére esett és a kereset elutasításával járt.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A határozat indokolásában kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság eleget tett a tájékoztatási kötelezettségének, a felperes ennek ellenére nem kérte a szakértői bizonyítást. A fellebbezési eljárásban csatolt, és a felperes által beszerzett magánszakértői vélemény csak az ő nyilatkozataként értékelendő, így nem alkalmas a keresetben foglaltak alátámasztására, a fellebbezési eljárásban előterjesztett bizonyítási indítványa pedig a Pp. 235. §-ának (1) bekezdésében foglaltak alapján nem teljesíthető.

A jogerős ítélet ellen a felperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet és elsődlegesen a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésével a jogszabályoknak megfelelő új határozat meghozatalát, másodlagosan az ügyben eljáró első- vagy másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára való utasítását kérte. Álláspontja szerint tévesen állapította meg a másodfokú bíróság, hogy az elsőfokú eljárásban megfelelő tájékoztatást kapott, és a másodfokú eljárás során előterjesztett szakértői bizonyítás iránti kérelmét jogszabálysértéssel utasította el a másodfokú bíróság. Megítélése szerint a rendelkezésre álló bizonyítékok mérlegelése kirívóan okszerűtlen volt, ezért a megállapított tényállás téves és ez vezetett a keresetének elutasításához.

Álláspontja szerint nem volt teljes körű az elsőfokú bíróság tájékoztatása, mert jogi képviselő nélkül járt el, és arról nem kapott tájékoztatást, hogy a bizonyítás sikertelenségének milyen következményei vannak. Az orvos szakértő kirendelésének szükségességét és okát - kellő tájékoztatás hiányában - rosszul értelmezte. Megítélése szerint a másodfokú eljárásban a Pp. 235. §-ának (1) bekezdése szerinti bizonyításnak helye volt, mert a szakértő

kirendelése iránti indítványát az elsőfokú ítélet jogszabálysértő voltának alátámasztására terjesztette elő. A bizonyítékainak előterjesztésével indokolatlanul nem késlekedett.

A bizonyítékok mérlegelésének körében arra hivatkozott, hogy az egészségügyi problémáit a folyamatosan elvégzett neurológiai és egyéb vizsgálatok a gerincéztelenítés után kialakultnak véleményezték, s mert korábban ilyen problémái nem voltak, az alperes magatartása és a betegsége között az okozati összefüggés megállapítható. A bíróságok okszerűtlenül mérlegelték a bizonyítékokat, amikor a becsatolt orvosi iratokat és szakvéleményt kirekesztették a bizonyítékok köréből. Okszerűtlenül mérlegelték a bizonyítékokat akkor is, amikor azt állapították meg, hogy az orvosgyakornok aneszteziológus szakorvos felügyelete alatt végezte az éztelenítést. Erre vonatkozó tanúbizonyítás a perben nem volt eredményes, de ha igaz lenne, akkor sem felelt volna meg az Orvos-szakmai Kollégium 1993-ban kibocsátott irányelveinek. Az érintett orvosok tanúvallomása pedig bizonyítékként nem értékelhető, a konkrét esetre egyébként sem emlékeztek, de érdektelennek sem tekinthetők. Mindezek alapján már az elsőfokú eljárásban megállapítható lett volna az Eütv. 44. §-a (1) bekezdésének c) pontjában foglalt megsértése. Életszerűtlennek és logikailag ellentmondónak tartotta azt a ténymegállapítást, hogy előbb járult volna hozzá a műtéthez szükséges éztelenítéshez, mint magához az általános kivizsgáláshoz és gyógykezeléshez, de a március 4-ére dátumozott beleegyezési nyilatkozaton az sincs megjelölve, hogy melyik éztelenítési módba egyezett bele. Ez bizonyítja, hogy előzetesen nem világosították fel és nem kérték a hozzájárulását. Ezzel sérült az Eütv. 45. §-ának (1) és (2) bekezdésében, valamint a 47. §-ának (3) és (4) bekezdésében foglalt szabály amellelt, hogy az aneszteziológiai jegyzőkönyv is valótlán adatokat tartalmaz.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte.

A bíróság a jogerős határozatát 2006. évi január hó 1. napja után hozta meg, ezért a felülvizsgálati kérelem elbírálására a Polgári perrendtartásnak a 2005. évi CXXX. törvénnyel módosított rendelkezéseit kell alkalmazni. Ebből következően a Legfelsőbb Bíróság azt vizsgálta, hogy a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okokból jogszabálysértő-e.

A felperes a felülvizsgálati kérelmét az eljárási és az anyagi jogszabályok megsértésére is alapította, ezért az eljárási szabálysértés körében elsődlegesen azt kellett vizsgálni, hogy a személyesen eljár felperes megkapta-e ténylegesen az elsőfokú ítéletben írt - a Pp. 3. §-ának (3) bekezdése és a 7. §-ának (2) bekezdése szerinti - tájékoztatást.

Az elsőfokú bíróság a tárgyalásra szóló idézésben általános jellegű tájékoztatást adott a felperes részére az eljárás szabályairól, majd az érintettek tanúkenti kihallgatását követően a 22. sorszámú jegyzőkönyvben azt rögzítette, hogy „A bíróság a Pp. 3. § (3) bek. és 7. § (1) bek. alapján ismételten tájékoztatja a feleket a bizonyítási teherről, nevezetesen arról, hogy a felperesnek jelen perben azt kell bizonyítania, hogy az alperes jogellenesen járt el, bizonyítania kell kárát és összegszerűségét, valamint az okozati összefüggést. Az alperesnek ezt követően bizonyítania kell, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. Tájékoztatja a bíróság a feleket, hogy a perben bizonyítási eszközök,

tehát bizonyítékként felhasználhatók, írásbeli okiratok, tanúvallomás, ill. szakvélemény.” A tájékoztatás előtti mondatból kiderül, hogy a felperes a szakértő kirendelését azért nem kérte, mert arra gondolt, hogy a problémáját senki sem tudja megoldani. Ehhez képest a tájékoztatás megmaradt az általánosság szintjén és nem történt meg az arról szóló tájékoztatása, hogy a szakvélemény beszerzése a bíróság döntéséhez szükséges. A továbbiakban a 26. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyvben a bíróság kérdésére a felperes úgy nyilatkozott, hogy „szakértő kirendelését nem kérem az ügyben, tekintettel arra, hogy álláspontom szerint M. O-on nincs olyan szakértő, akit én el tudnék fogadni, külföldi szakértőt pedig feltételezem, nem tudnak kirendelni”, majd olyan nyilatkozatot tett, hogy „további bizonyítási indítványom nincs tekintettel arra, hogy szerintem a bíróság elé tárt tények egyértelműen alátámasztják az én állításaimat”. A felperes e nyilatkozataiból nem állapítható meg, hogy azokat milyen tartalmú ismételt bírói kérdésre adta, másrészt a személyes válaszaiból ismét kiderül, hogy nem volt tisztában azzal: a perben eldöntendő kérdéshez szükséges a szakértői vélemény beszerzése.

A Pp. 164. §-ának (2) bekezdéséből következően - jogszabályban meghatározott kivételtől eltekintve - a bíróság hivatalból már nem rendelhet el bizonyítást, és megszűnt a korábban irányadó általános körű kitanítási kötelezettsége is. A Pp. 3. §-ának (3) bekezdése a jogvita elbírálásához szükséges bizonyítékok rendelkezésre bocsátását általánosságban a felek kötelezettségévé teszi, és elmulasztásának, elkésett voltának, valamint sikertelenségének a jogkövetkezményeit a bizonyításra kötelezett fél terhére rója. E jogszabály fogalmazza meg az ún. tárgyalási elvet azzal, hogy a háttérbe szorult hivatalbóliség mellett a bizonyítást illetően megnőtt a felek egyéni felelőssége. Az említett eljárási szabály valójában a felekre telepítette a peranyag szolgáltatásának a kötelezettségét, de a pervezetés és a tárgyalásvezetés szabályaiból következően a bíróság feladata, hogy a jogvita eldöntése szempontjából nem lényeges tények bizonyítását ne engedje meg, és megfelelő tájékoztatással segítse elő a döntéshez szükséges bizonyítás lefolytatását.

A perbeli kártérítési igénynél is az anyagi jogszabály [Ptk. 339. § (1) bek.] határozza meg, hogy mely tények tekintetében kit terhel a bizonyítási kötelezettség, a Pp. 3. §-a (3) bekezdésének utolsó mondata pedig a bíróság kötelezettségévé teszi, hogy a jogvita eldöntése érdekében tájékoztassa a feleket a bizonyításra szoruló tényekről, a bizonyítási teherről, illetőleg a bizonyítás sikertelenségének a következményeiről. Ez az általános kötelezettség egy adott perben, az érvényesített jog, és az annak alapjául felhozott tények alapján csak konkrétan, és egyediesítve tehető meg.

A Pp. 7. §-ának (2) bekezdésében megfogalmazott szabály a jogi képviselő nélkül eljáró fél számára írja elő a bíróság tájékoztatási kötelezettségét, de azt a perbeli eljárási jogokra és kötelezettségekre korlátozza. Ennek alapján a tájékoztatás teljesítésekor a bíróság a jogvitában jelentős tények megjelölésével biztosítja a fél jogérvényesítését, és ehhez kapcsolja a szükséges bizonyítási eszköz megjelölését, hogy arra miért, milyen formában van szükség ahhoz, hogy a bizonyító fél a kötelezettségét teljesíthesse. Különös irányadó ez akkor, ha a fél jogban való járatlansága nyilvánvaló és akkor - mint a perbeli esetben - ha a félnek a perben tanúsított magatartásából, nyilatkozataiból az tűnik ki, hogy a további bizonyítást, különösen szakértői vélemény beszerzését mindig abban az összefüggésben értette, hogy attól a betegségének gyógyulása nem várható. Azt a bíróság a kioktatáskor nem tette nyilvánvalóvá, hogy a szakértői vélemény beszerzését a felperesnek az általa állított tények bizonyítása érdekében kell kérnie. A bíróság tájékoztatásának jegyzőkönyvben történt rögzítéséből egyértelműen megállapítható, hogy a személyesen eljáró felperes csak általános és formális kioktatást kapott, abból nem tűnik ki, hogy az adott egyedi eset egyedi körülményeinek megfelelően alkalmas tájékoztatás megtörtént.

Az elsőfokú eljárásban ezért sérült a Pp. 3. §-ának (3) bekezdésében és 7. §-ának (2) bekezdésében megfogalmazott eljárási szabály, az érdemi döntés pedig megalapozatlan.

A másodfokú bíróság - tévesen - nem észlelte a felperes tájékoztatási kötelezettségének hiányosságait, a fellebbezési eljárásra előírt bizonyítási korlátokra [Pp. 235. § (1) bek.] azonban formailag helytállóan utalt.

A felperes tehát alappal hivatkozott a Pp. 270. §-ának (2) bekezdésében meghatározott felülvizsgálati okra, ezért a Legfelsőbb Bíróság a Pp. 275. §-ának (4) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte a jogerős ítéletet és az ügyben eljáró elsőfokú bíróságot utasította új eljárásra és új határozat hozatalára.

Az új eljárásban az eddig rendelkezésre álló bizonyítékokat a beszerzendő szakértői véleménnyel összességében kell értékelni. Az epidurális érzéstelenítés módjára és a közreműködők személyére vonatkozó bizonytalanságot - ha az az alperes hibájából állott elő - a kártérítési felelősség alóli kimentésnél kell a terhére értékelni. (Legf. Bír. Pfv. III. 20.995/2006.)

(Megjelent: Legfelsőbb Bíróság Határozatainak Hivatalos Gyűjteménye 2007/1.)